

Tellingen

Dak- en thuisloosheid

Globaal rapport 2020

- **Stad Gent**
- **Provincie Limburg**
- **Stad Aarlen**
- **Stad Luik**

Colofon

Telling dak-en thuisloosheid – Globaal Rapport 2020

Cette publication est également disponible en français sous le titre: « Dénombrement du Dénombrement du sans-abrisme & de l'absence de chez-soi – Rapport Global 2020 »

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting

Brederodestraat 21

1000 Brussel

Auteurs

Prof. dr. Koen Hermans, LUCAS, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Patrick Italiano, Centre d'Etude de l'Opinion (CLEO), Université de Liège

Coördinatie voor de Koning Boudewijnstichting

Françoise Pissart, Directeur

Caroline George, Senior Project Coördinator

Nathalie Troupée, Project & Knowledge manager

Wettelijk depot D/2893/2021/07

Referentienummer 3767

Maart 2021

Met de steun van de Nationale Loterij

Deze uitgave kan ((gratis) online besteld of) gedownload worden van onze website www.kbs-frb.be

Voorwoord

Uit cijfers blijkt dat dak- en thuisloosheid in zowat alle Europese landen toeneemt. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest organiseert reeds sinds 2008 op tweejaarlijkse basis tellingen, de cijfers tonen aan dat deze opwaartse trend ook in ons land plaats vindt.

Cijfers die het fenomeen in kaart brengen in de andere regio's van België ontbreken momenteel. Bruikbare cijfers over de omvang van het fenomeen en over de profielkenmerken van de doelgroep zijn echter nodig om een effectieve aanpak van dak- en thuisloosheid mogelijk te maken.

Wie zijn de dak- en thuislozen? Wat zijn hun profielkenmerken? Wat is de minder zichtbare kant van het fenomeen? Om deze - en vele andere - vragen te beantwoorden, hebben prof. dr. Koen Hermans van LUCAS KULeuven en Patrick Italiano van de Uliège, op vraag van de Koning Boudewijnstichting, het fenomeen in kaart gebracht en de getelde profielkenmerken van dak- en thuisloze personen onderzocht.

In samenwerking met Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting, de lokale besturen en een groot aantal organisaties, instellingen en vrijwilligers werden eind oktober 2020 tellingen georganiseerd in Gent, de provincie Limburg, Aarlen en Luik. We willen alle betrokken actoren danken voor deze kostbare samenwerking. Voor de meeste betrokken steden en gemeentes was dit een eerste oefening, die zowel inspanning als politieke moed gevergd heeft.

Dit rapport omvat de resultaten van dit onderzoek en laat ons toe enkele overkoepelende vaststellingen te doen. Het bevat ook belangrijke “lessons learned” over het proces van de tellingen, opdat deze in de toekomst optimaal verder gezet kunnen worden. Dit blijft immers de hoofddoelstelling: een impuls geven aan de organisatie van recurrente tellingen over heel België, om op basis van deze gegevens de strijd tegen dak- en thuisloosheid beter aan te gaan.

De betrokken steden kunnen de beschikbare gegevens nu al gebruiken om hun lokale beleid ter bestrijding van dak- en thuisloosheid aan te passen. De Koning Boudewijnstichting van haar kant zal, in samenwerking met onderzoekers, deze eerste telling in de nabije toekomst (oktober 2021) voortzetten en daartoe nieuwe samenwerkingen opzetten met vier andere steden/regio's in Wallonië en Vlaanderen.

Structuur

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context
2. Point-in-time telling : de methodologie
3. Resultaten van de tellingen
4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht
5. Lessons learned en next steps

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

MEHOBEL-studie: Measuring homelessness in Belgium (2016-2018)

- Financiering: BELSPO
- Samenwerking: LUCAS, HIVA, ULiège en La Strada
- Doel van de studie: een wetenschappelijk onderbouwde en maatschappelijk gevalideerde methodologie om dak- en thuisloosheid in België te meten en te monitoren

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

Beleidscontext : Samenwerkingsakkoord inzake dak- en thuisloosheid, 12 mei 2014

Doelstelling	Een inclusief, globaal, geïntegreerd en gecoördineerd beleid inzake dak- en thuisloosheid in België.
Wettelijke definitie van dak- en thuisloosheid	Situatie waarbij een persoon niet over een eigen woongelegenheden beschikt, niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft, of tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheden ter beschikking wordt gesteld.
Ondertekende partijen onderschrijven de ETHOS typologie	De ondertekenende partijen erkennen de ETHOS-typologie (European Typology on Homelessness and housing exclusion), als kader definitie van dak- en thuisloosheid. Deze kaderdefinitie vormt een instrument tot identificatie van de categorieën van dak- en thuislozen.
Belang van gegevensverzameling (art. 17)	De ondertekenende partijen erkennen dat de uitwisseling van verzamelde gegevens tussen de ondertekenaars een meerwaarde kan opleveren. Door de beschikbare gegevens beter op elkaar af te stemmen en te harmoniseren kan de noodzakelijke kennis ontwikkeld worden voor het beleid ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid.

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

- Europese consensusdefinitie = de **ETHOS typologie**
- Deze typologie bevat 13 leefsituaties, onder te brengen in 4 groepen:
  - Dakloosheid (1, 2)
  - Thuisloosheid (4-6)
  - Instabiele huisvesting (7-10)
  - Ontoereikende huisvesting (11-13)

	Operationele categorie	Leefsituatie	Definitie
DAKLOOS	1 Mensen zonder vaste verblijfplaats	1.1 Openbare ruimte of open lucht	Leven op de straat en in openbare ruimte, zonder vaste verblijfplaats
	2 Mensen in noodopvang	2.1 Nachtopvang	Mensen zonder vaste verblijfplaats die gebruik maken van de nachtopvang, laagdrempelige opvang
THUISLOOS	3 Mensen in opvang voor thuislozen	3.1 Passantenverblijf 3.2 Tijdelijke huisvesting 3.3 Huisvesting als overbruggingsperiode	Opvang voor kortdurend verblijf
	4 Mensen in vrouwenopvang	4.1 Blijf-van-mijn-lif huizen vrouwenopvang	Opvang voor vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld, bedoeld voor kortdurend verblijf
	5 Mensen in opvang voor asielzoekers en immigranten	5.1 Tijdelijke opvang / Asielzoekerscentrum (AZC) 5.2 Pension voor seizoenarbeiders	Immigranten in Asielzoekerscentra of tijdelijke opvang door hun verblijfsstatus
Conceptuele categorie	6 Mensen die binnenkort uit een instelling komen	6.1 Penitentiaire inrichting	Geen huisvesting beschikbaar vóór vrijlating
		6.2 Medische instellingen (inclusief afkickcentra, psychiatrische ziekenhuizen etc)	Blijven langer door gebrek aan huisvesting
		6.3 Jeugdinstellingen	Geen geïdentificeerde huisvesting (bijvoorbeeld door 18 ^e verjaardag)
	7 Mensen die langdurig hulp krijgen (vanwege dakloosheid)	7.1 Woonzorg voor oudere daklozen 7.2 Begeleid wonen voor mensen die dakloos zijn geweest	Langdurige verblijfplaats voor mensen die dakloos geweest zijn (meestal langer dan een jaar)
INSTABIELE HUISVESTING	8 Mensen met een instabiele huisvesting	8.1 Tijdelijk bij familie of vrienden	Leven in tijdelijk conventionele huisvesting (niet uit vrije keuze)
		8.2 Zonder standaard huurcontract	Gebruiken van een woning zonder standaard huurcontract (niet kraken)
		8.3 Illegale bezetting van land	Bezetten van land zonder wettelijke rechten
9 Mensen die hun huis uit worden gezet	9.1 Uitgevoerd dwangbevel (huurhuis)	Wanneer procedures voor huisuitzetting in gang gezet zijn	
	9.2 Terugname bevel (koophuis)	Wanneer de hypotheekverstrekker het huis in beslag mag nemen	
ONTOEREIKENDE HUISVESTING	10 Mensen die leven onder dreiging van huiselijk geweld	10.1 Gemeld bij politie	Wanneer de politie actie onderneemt om veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld te garanderen
		11.1 Camper / caravan	Niet bedoeld als standaard woonplaats
		11.2 Niet conventionele woonruimte	Tijdelijke schuilplaats (kraken)
11 Mensen in tijdelijke / niet conventionele woningen	11.3 Tijdelijke aard	Roma, zigeuners, woonwagenbewoners	
	12 Mensen in ongeschikte huisvesting	12.1 Woning ongeschikt voor bewoning	Woonruimte die door landelijke wetgeving ongeschikt verklaard is voor bewoning
13 Mensen die wonen in een extreem overbevolkt 'gebied'	13.1 Hoogste nationale norm van overbevolking	Bepaald als het overschrijden van de nationale dichtheidsnorm voor oppervlakte of bruikbare kamers	

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

- **ETHOS Light**
- Europese tool:
  - Omvat ETHOS 1-6, 8 en 11
  - Ontwikkeld voor onderzoek

	Operationele categorie	Definitie/leefsituatie
1	In openbare ruimte	Leven in de publieke ruimte
2	In noodopvang	Laagdrempelige en kortdurende opvang
3	In opvang voor thuislozen	Opgangcentra en tijdelijke huisvesting Duur < 1 jaar
4	Instellingverlaters	Langer moeten verblijven in zorg; Gevangenis verlaten zonder woonoplossing
5	In niet-conventionele ruimte	Wonen in tent, caravan, hut, garage, kraakpand ... door gebrek aan huisvesting
6	Bij familie/vrienden	Inwonen door gebrek aan huisvesting

+ 7de categorie : dreigende uithuiszetting

Conclusies MEHOBEL onderzoek:

- Veel verschillende methoden, maar weinig afstemming tussen regio's en federale overheid
- Geen nationale cijfers en geen vergelijkbare cijfers
- ETHOS Light als onderzoeksinstrument
- Bijzondere aandacht voor 'verborgen' dakloosheid:
  - wonen in niet-conventionele woning (ETHOS Light 5)
  - tijdelijk bij vrienden/familie verblijven (ETHOS Light 6)
- Niet enkel focus op concrete methoden maar ook op principes die dataverzameling sturen

Principes van een Belgische monitoringsstrategie gedefinieerd in MEHOBEL:

“*De telling biedt een duidelijk zicht op de omvang en samenstelling van dak- en thuisloosheid in Gent. Dit is essentiële data om het Gentse dak- en thuislozenbeleid verder vorm te geven.*”

Thomas Maesele

*Regisseur dak- en thuislozenbeleid
Gent*

- De strategie is vervat in een **nationaal** beleidsplan, gebaseerd op een duidelijk engagement van beleidsmakers
- **ETHOS** is de gemeenschappelijke kaderdefinitie
- **Diversiteit** en **complexiteit** van populatie in beeld brengen
- **Ethisch** uitgangspunt: negatieve impact voor dak- en thuisloze personen uitsluiten
- Niet enkel cijfers, maar ook **verhalen** over mensen achter de cijfers
- Coördinatie door een (netwerk) van onderzoeks- en/of kennisinstellingen i.s.m. **Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting**

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

MEHOBEL: Het in kaart brengen van dak- en thuisloosheid door een combinatie van **6 meetmethoden** :

1. Organiseer een nationale telling
2. Jaarlijkse statistieken over referentieadres
3. Integreer ETHOS Light in registratiesystemen van diensten
4. Jaarlijkse statistieken over aantal uithuiszettingen
5. EU SILC : statistieken over betaalbaarheid en kwaliteit van woningen
6. Jaarlijkse statistieken over wachtlijsten sociale huisvesting

Deze onderzoeksaanbevelingen vormen de basis van de nota van de interfederale werkgroep geleid door Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting over monitoren van dak- en thuisloosheid in België.

2. Point-in-time telling : de methodologie

1 van de 6 voorgestelde tel methoden : een **nationale 'point-in-time' telling**

- In samenwerking met gemeenten en steden, elke 2/4 jaar, voor/tijdens de winter, op een specifieke dag of week
- **'Pragmatische'** optie :
  - Tellen/afnemen van vragenlijst van aantal gebruikers van nachtopvang, opvangcentra en OCMW-cliënten op 1 moment
  - Tellen van buitenslapers aan de hand van de Brusselse methodologie met een primaire focus op 5 grootsteden
- **'Ambitieuze'** optie:
  - Focust op alle categorieën van ETHOS Light + 'dreigende uithuiszetting' als 7de categorie
  - Afname van beperkte vragenlijst : Leeftijd, geslacht, nationaliteit, geboorteland, huishouden, vorige slaappleaats, reden van dakloosheid, duur van dakloosheid, verleden verblijf in instelling, gezondheid, hulp van OCMW, inkomen
  - In samenwerking met alle diensten die in contact staan met dak- en thuisloze personen
  - Aan de hand van een unieke client-identificator

2. Point-in-time telling : de methodologie

Context van de samenwerking met de Koning Boudewijnstichting:

- Operationalisering van de methodologie van de **ambitieuze** versie van de Point-in Time telling
- Testen van de methodologie in **2 Vlaamse** en **2 Waalse** steden, oktober 2020
- Opmaken van een **handleiding** op basis van de opgedane ervaringen

Telling **Stad Leuven**, februari 2020, in samenwerking met KU Leuven - LUCAS

2. Point-in-time telling : de methodologie

De telling : een proces van **10 maanden**

- Operationalisering
- Formele goedkeuring door lokaal bestuur (stad/gemeente en OCMW)
- Lokale coördinator: inventaris van alle diensten
- Vorming van alle betrokken diensten door onderzoekers
- Voorbereiding van de straattelling: wie telt mee, op welke manier?
- Teldag / telweek eind oktober
  - Diensten screenen van woonsituatie van persoon/gast/cliënt aan de hand van ETHOS Light op teldag / telweek
  - Verblijf in stad/gemeente of laatste domicilie in stad/gemeente
  - Vragenlijst invullen: samen met persoon of door dienst
- Data-analyse door onderzoekers
- Focusgroepen om resultaten te interpreteren en aanleveren van casussen
- Eindrapportering

2. Point-in-time telling : de methodologie

Inventaris van alle lokale diensten: indeling in **6 clusters**

- **Diensten voor dak- en thuisloze personen :**
nachtopvang, opvangcentra, doorgangswoningen, straathoekwerk
- **Eerstelijnsdiensten :**
sociale diensten van de OCMW, CAW, Kind en Gezin, Sociale Diensten van de Mutualiteit, wijkgezondheidscentra
- **Instellingen :**
gevangenis, jeugdhulp, psychiatrie, zorg voor personen met een handicap, ziekenhuis
- **NMBS en politie**
- **Laagdrempelige diensten :**
inloopcentra, sociale restaurants, buurtwerkingen, vrijwilligerswerkingen
- **Woonactoren :**
sociale huisvestingsmaatschappijen, sociale verhuurkantoren

“*Dak- en thuisloosheid is geen éézijdig probleem, maar een probleem waarin woon- en welzijnsactoren zich moeten verenigen in het zoeken naar diverse oplossingen.*”

*Nadia Elsen
Teamcoördinator dak- en
thuisloosheid
Hasselt*

2. Point-in-time telling : de methodologie

Operationalisering van ETHOS 1 : In openbare ruimte

Personen die leven in de publieke ruimte

Operationalisering van ETHOS 2 : In noodopvang

Personen die verblijven in laagdrempelige en kortdurende opvang: de winter- of nachtopvang

Operationalisering van ETHOS 3 : In opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf

Personen die in opvangcentra of tijdelijke huisvesting verblijven (max. één jaar): crisisopvang, residentiële opvang, begeleid wonen zonder eigen huurcontract en doorgangswoning van het OCMW.

2. Point-in-time telling : de methodologie

Operationalisering van ETHOS 4: In instelling

- Instellingen:
  - Gevangenis
  - Algemeen ziekenhuis
  - Psychiatrisch ziekenhuis
  - Jeugdhulp
  - Beschut Wonen
  - LOI
  - Opvangcentrum Fedasil
- Wie:
  - **Instellingsverlaters**: personen die binnen de maand na de teldag de instelling verlaten zonder stabiele woonoplossing;
  - Personen die **langer verblijven** in de instelling door gebrek aan een stabiele woonoplossing

Operationalisering van ETHOS 5: In niet-conventionele ruimte

- Niet-conventionele ruimte:
  - Kraakpand
  - Garage
  - Caravan, woonwagen zonder domicilie
  - Woning zonder huurcontract
  - Woning zonder toegang tot basisvoorzieningen
  - Wagen
  - Tent
  - Ander
- Wie:
  - Personen die wonen in een woonwagen, hut, garage, kraakpand, woning zonder badkamer of keuken, woning zonder huurcontract... door gebrek aan huisvesting.

2. Point-in-time telling : de methodologie

Operationalisering van ETHOS 6: **bij familie/vrienden/kennissen**

- Personen die tijdelijk inwonen bij familie of vrienden door gebrek aan huisvesting.

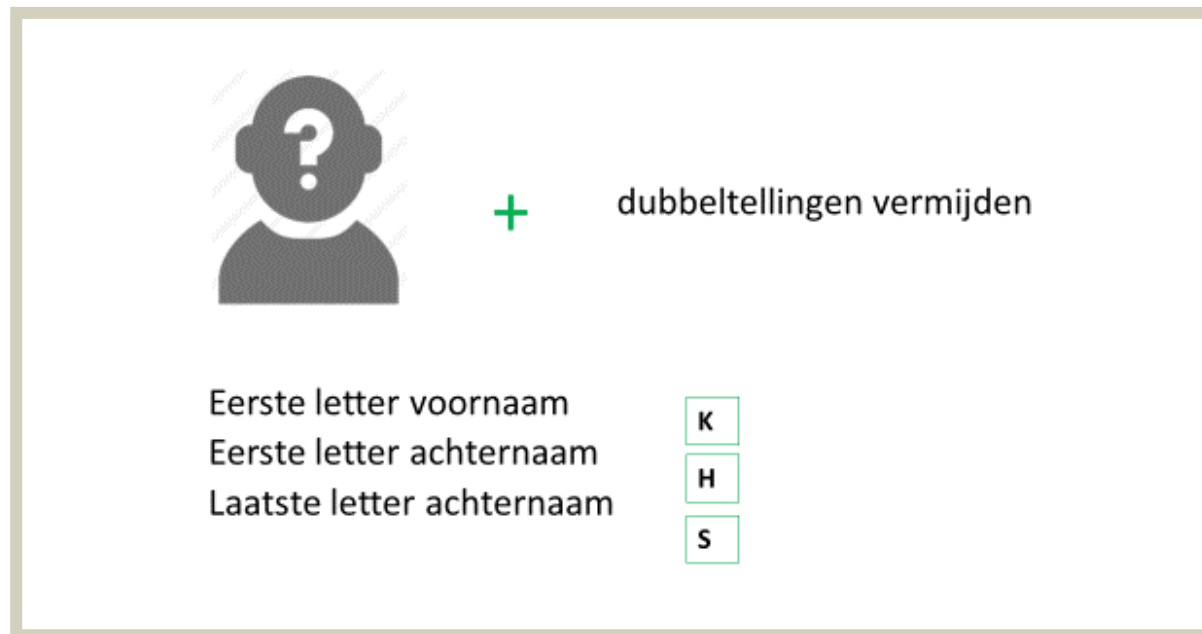

7de toegevoegde leefsituatie / categorie

- In woning en dreigende uithuiszetting
- Wie:
  - Personen die binnen de maand na de teldag hun woning moeten verlaten wegens:
    - Betekend vonnis tot gerechtelijke uithuiszetting
    - Verplicht vertrek door beslissing onbewoonbaarverklaring
    - Verplicht vertrek door beslissing ongeschiktheidsverklaring
    - Opzegtermijn verlopen
    - Opzegtermijn verloopt [binnen de maand na de teldag]

2. Point-in-time telling : de methodologie

Onderzoekers identificeren dubbeltellingen op basis van cliënt identicator

Procedure in drie stappen :

- Diensten vullen identicator in
- Onderzoekers identificeren dubbeltellingen
- Onderzoekers verwijderen cliënt identicator

LIMBURG

30/10/2020

65 meetellende organisaties

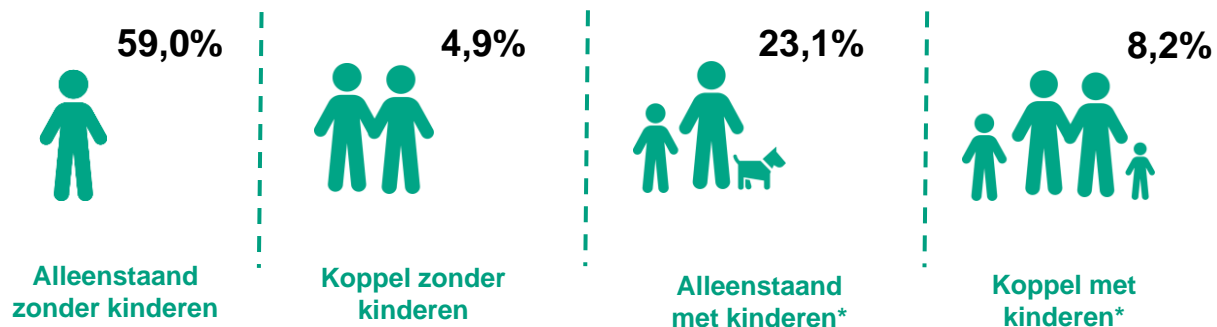

- **Grote betrokkenheid van Limburgse steden / gemeenten**
- **Grote groep personen met (vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen**
- **Verborgene dakloosheid in beeld**
- **Cijfers voor meer landelijke gemeenten**

Woonsituatie

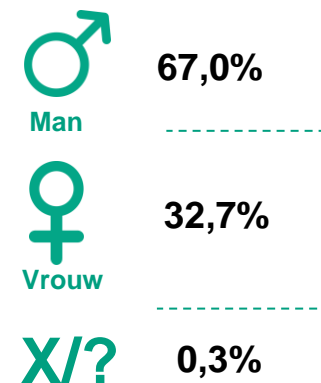
Ethos Light categorie	Volwassenen (#932)	%	Waarvan Mannen (%)	Waarvan Vrouwen (%)	Kinderen (#285)	%
1) In openbare ruimte	37	4,0	86,5	13,5	0	0,0
2) In noodopvang	11	1,2	90,9	9,1	0	0,0
3) In opvang voor thuislozen	197	21,1	59,4	40,6	86	30,2
4) In instelling	158	17,0	81,4	18,6	24	8,4
5) In niet conventionele ruimte (garage, tent,...)	87	9,3	74,7	25,3	11	3,9
6) Bij familie / vrienden	322	34,5	62,7	37,3	64	22,5
+ Dreigende uithuiszetting	95	10,2	55,3	44,7	85	29,8

Huishouden

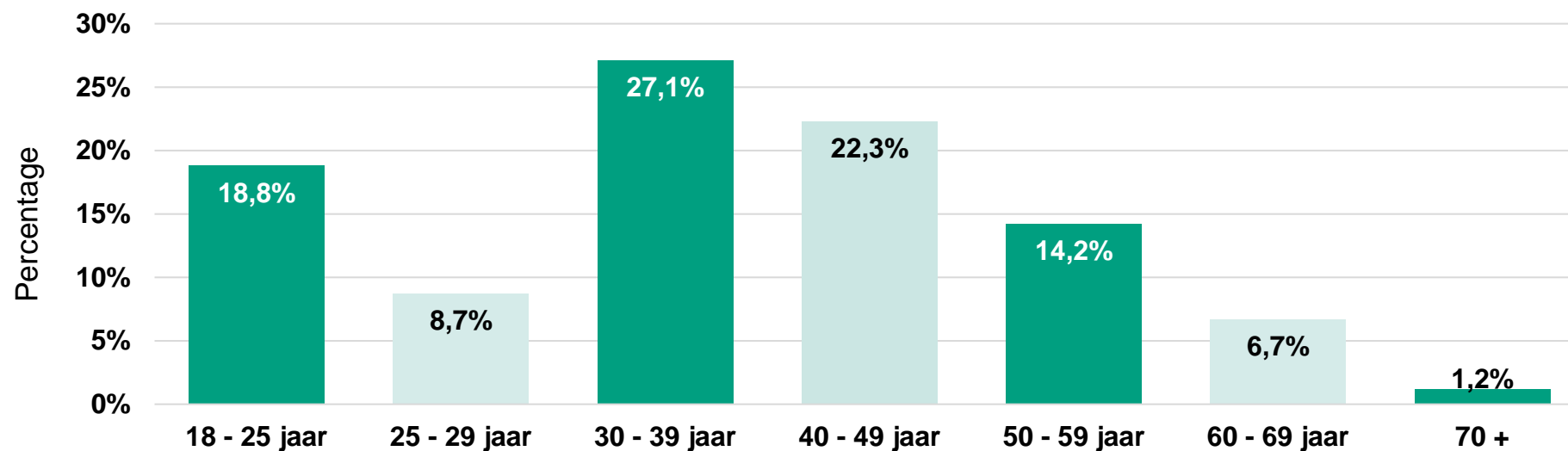

Kinderen delen niet noodzakelijk de woonsituatie van hun ouder(s)

Geslacht

Leeftijd

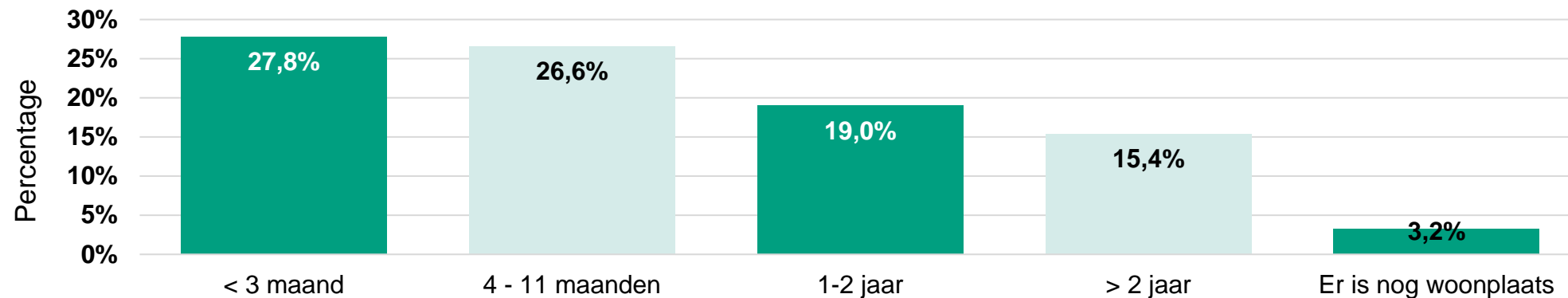
Nationaliteit

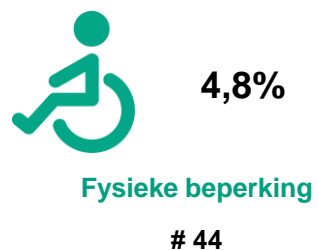
Bij niet-Belgen

Duur dak- en thuisloosheid

Gezondheid (vermoeden van)

11,6%

108

Housing First
Doelgroep

Verleden in een instelling

Gehanteerde definitie:

> 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Inkomen

13,9%

Geen inkomen

16,4%

Inkomen uit werk

1,9%

Informeel inkomen

67,3

Vervangingsinkomen / uitkering*

* Zonder dubbelstellingen

GENT

30/10/2020

37 meetellende organisaties

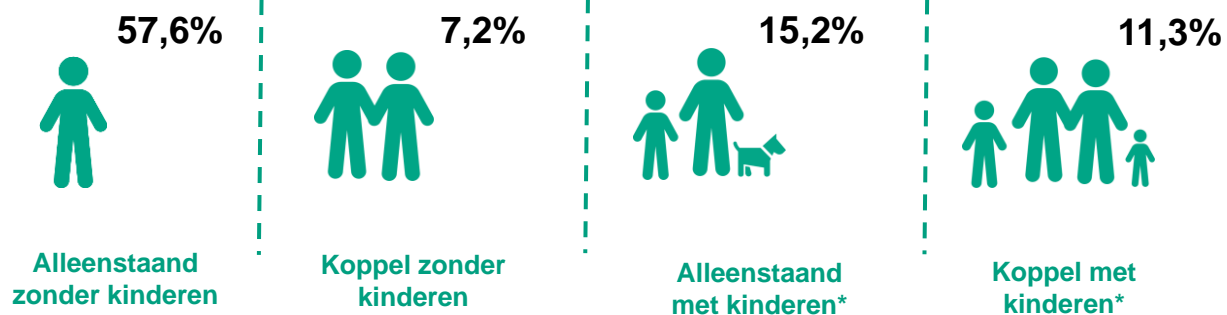

- **Grote betrokkenheid laagdrempelige diensten**
- **Bijzondere aandacht voor kinderen**
- **Meer dan de helft van de getelde dak- en thuisloze personen geteld door OCMW**
- **Onderlinge afspraken tussen de diensten over wie wie telt**
- **Straattelling tijdens telnacht**

Woonsituatie

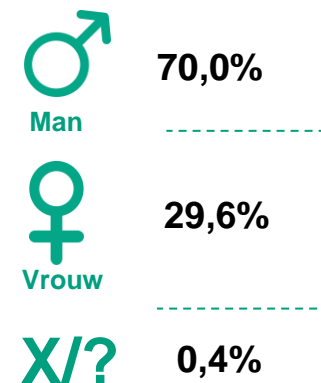
Ethos Light categorie	Volwassenen (#1472)	%	Waarvan Mannen (%)	Waarvan Vrouwen (%)	Kinderen (#401)	%
1) In openbare ruimte	124	8,4	87,1	12,9	7	1,7
2) In noodopvang	113	7,7	82,3	16,8	6	1,5
3) In opvang voor thuislozen	169	11,5	53,3	46,7	120	29,9
4) In instelling	136	9,2	72,1	27,2	6	1,5
5) In niet conventionele ruimte (garage, tent,...)	264	17,9	68,6	31,1	82	20,4
6) Bij familie / vrienden	565	38,4	68,0	31,7	128	31,9
+ Dreigende uithuiszetting	76	5,2	72,4	26,3	48	12,0

Huishouden

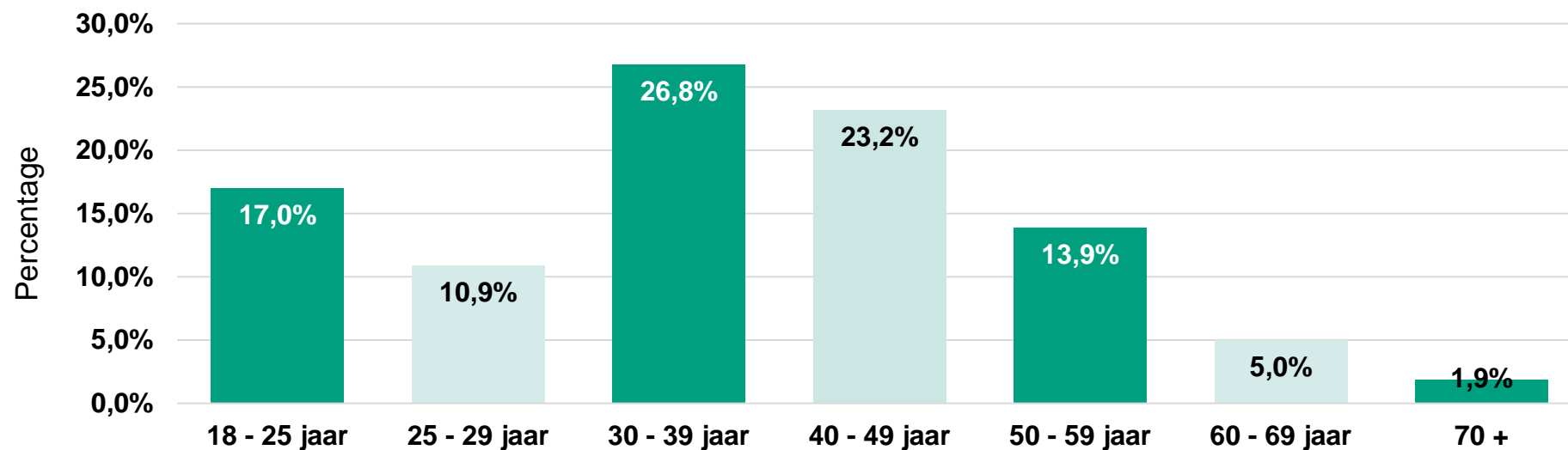

Kinderen delen niet noodzakelijk de woonsituatie van hun ouder(s)

Geslacht

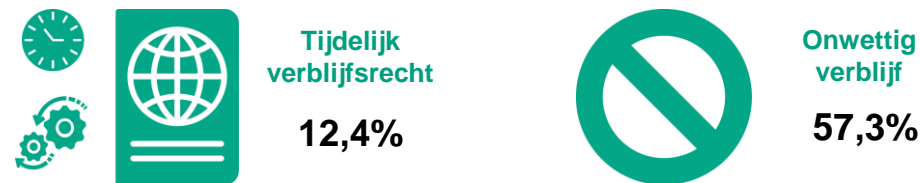
Leeftijd

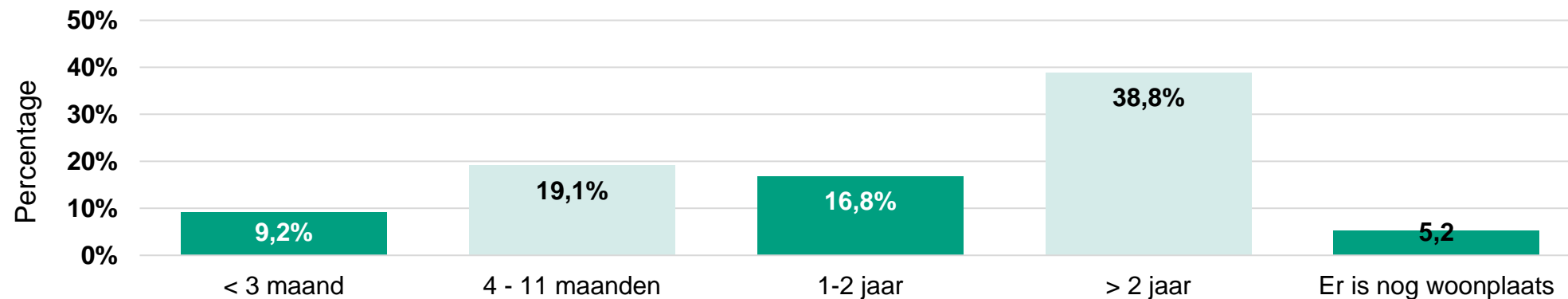
Nationaliteit

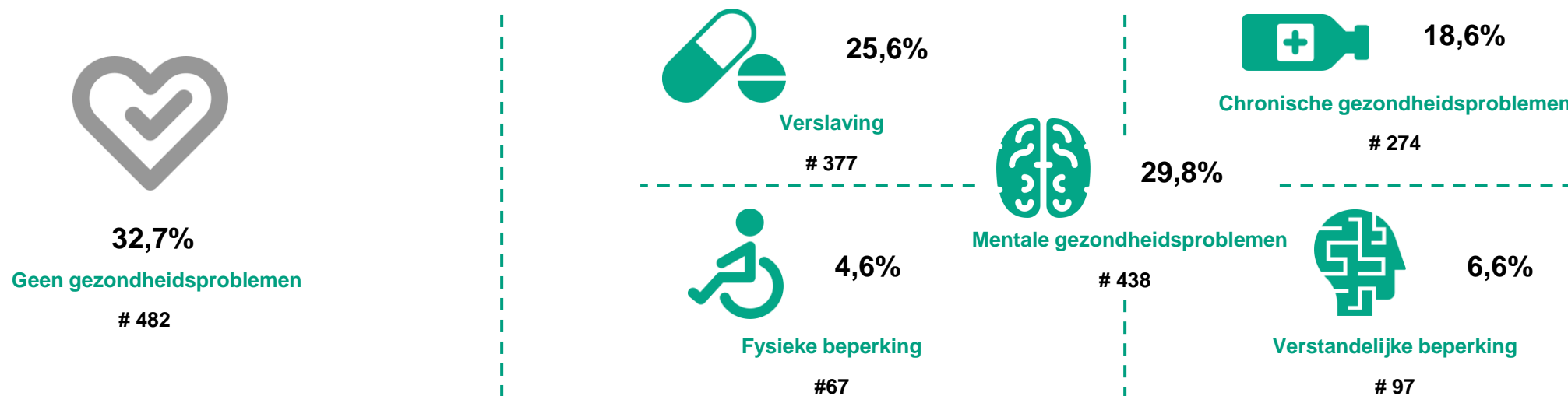
Bij niet-Belgen

Duur dak- en thuisloosheid

Gezondheid (vermoeden van)

17,2%

253

Housing First
Doelgroep

Verleden in een instelling

Gehanteerde definitie:

> 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Inkomen

25,5%

Geen inkomen

8,8%

Inkomen uit werk

12,9%

Informeel inkomen

47,8%

Vervangingsinkomen
/ uitkering*

* Zonder dubbelstellingen

AARLEN

29/10/2020

10 meetellende organisaties

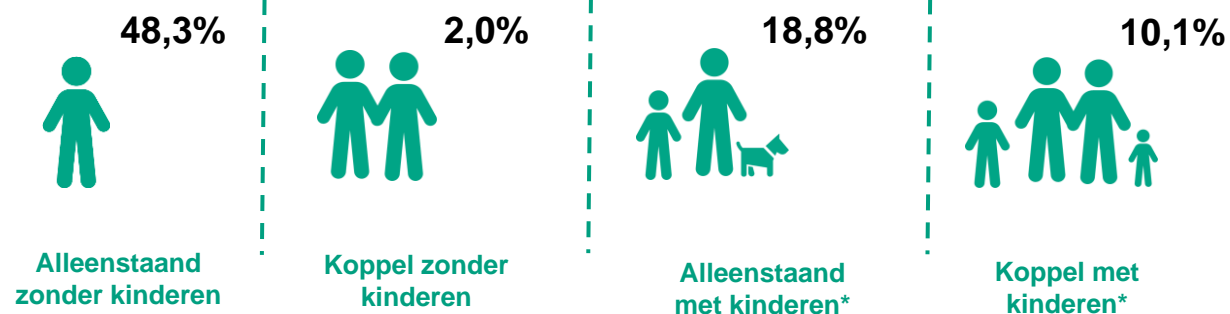
- De enige nachtopvang van de provincie Luxemburg bevindt zich in Aarlen.
- Er bestaat (momenteel) geen Relais Social op het grondgebied.
- Groot aantal transitwoningen.
- Door Covid-19 was het niet mogelijk personen in kraakpanden en noodopvang (gesloten op het moment van de telling) te tellen.

Woonsituatie

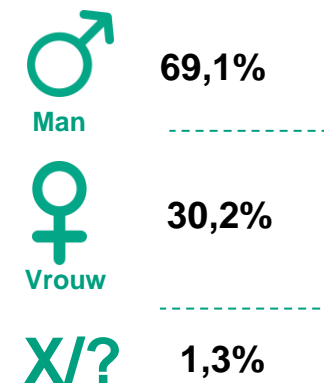
Ethos Light categorie	Volwassenen (#149)	%	Waarvan Mannen (%)	Waarvan Vrouwen (%)	Kinderen (#69)	%
1) In openbare ruimte	3	2,0	66,7	33,3	0	0,0
2) In noodopvang	5	3,4	60,0	40,0	0	0,0
3) In opvang voor thuislozen	61	40,9	63,9	34,4	63	91,3
4) In instelling	4	2,7	50,0	50,0	0	0,0
5) In niet conventionele ruimte (garage, tent,...)	27	18,1	96,3	3,7	0	0,0
6) Bij familie / vrienden	40	26,8	65,0	35,0	3	4,3
+ Dreigende uithuiszetting	2	1,3	0,0	100,0	0	0,0

Huishouden

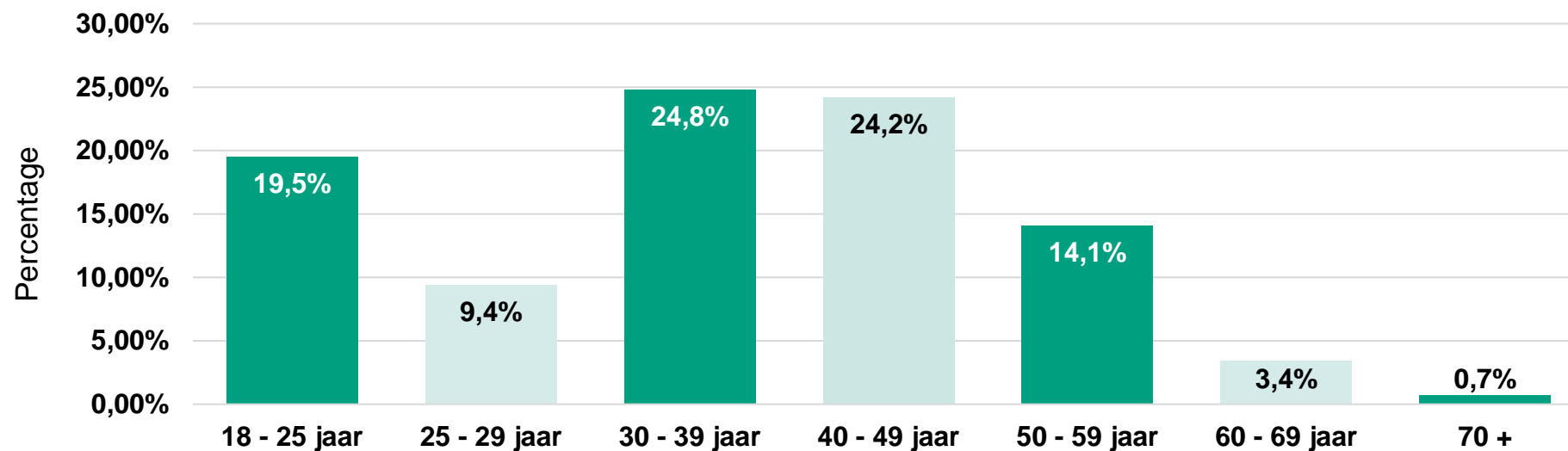

Kinderen delen niet noodzakelijk de woonsituatie van hun ouder(s)

Geslacht

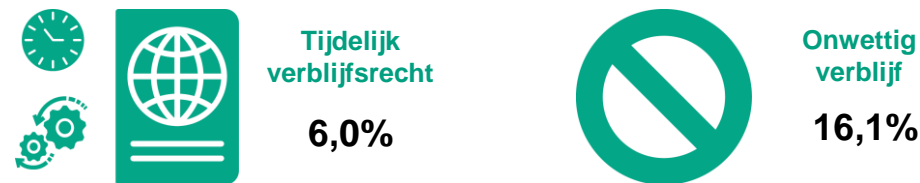
Leeftijd

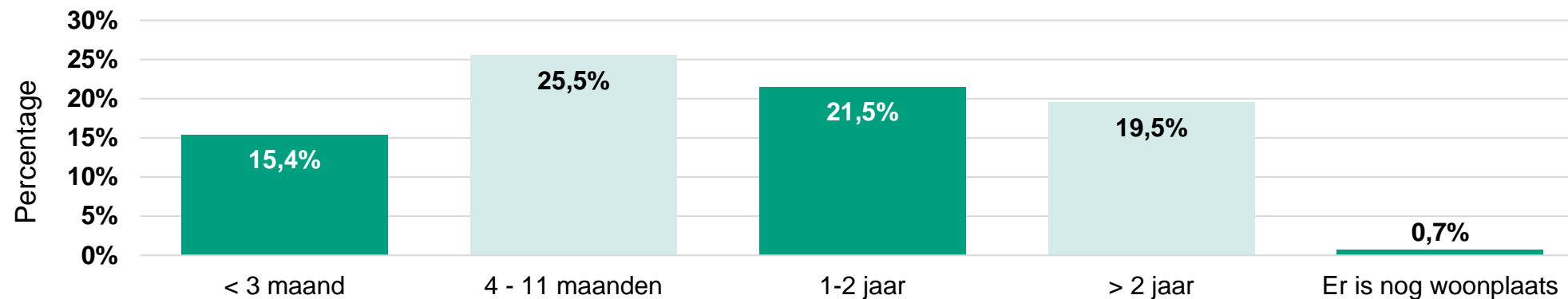
Nationaliteit

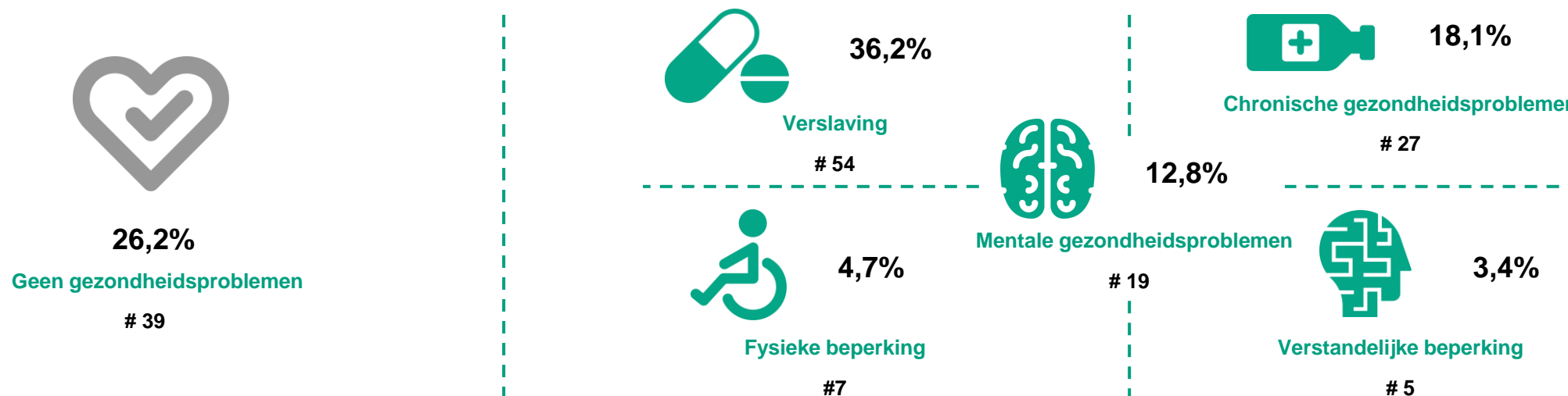
Bij niet-Belgen

Duur dak- en thuisloosheid

Gezondheid (vermoeden van)

14%

21

Housing First
Doelgroep

Verleden in een instelling

Gehanteerde definitie:

> 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Inkomen

22,8%

Geen inkomen

8,1%

Inkomen uit werk

1,3%

Informeel inkomen

62,4%

Vervangingsinkomen
/ uitkering*

* Zonder dubbelstellingen

LUIK

29/10/2020

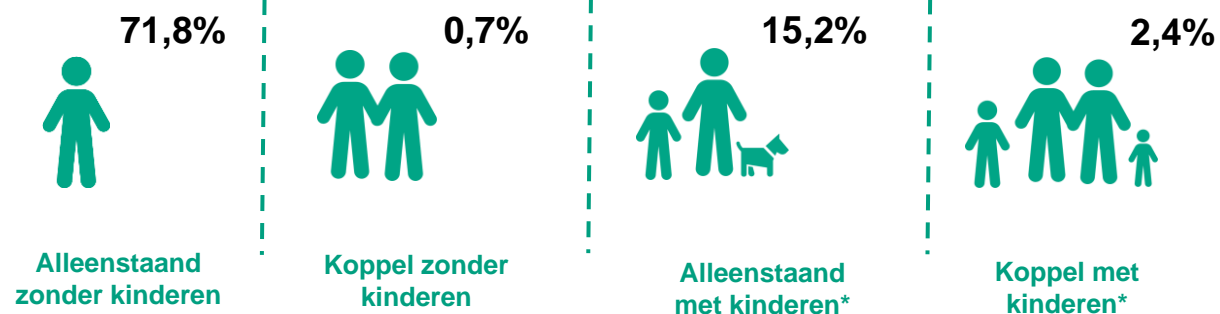
27 meetellende organisaties

- **Meer organisaties hebben meegeteld, gegevens werden gecentraliseerd.**
- **Straattelling in de nacht van 28/10/2020.**
- **Grote betrokkenheid van de 'Plan de Prévention de la ville de Liège'.**
- **De stad Luik was eind oktober sterk getroffen door Covid-19, grote impact op de bekomen resultaten:**
  - **ETHOS 1/2/3 – OK**
  - **ETHOS 4/5/6 - onderschatting**

Woonsituatie

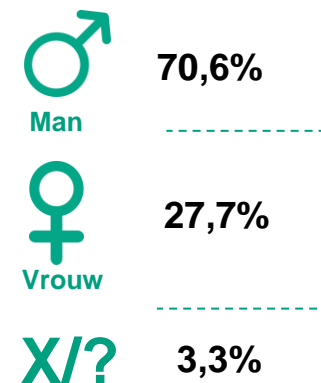
Ethos Light categorie	Volwassenen (#422)	%	Waarvan Mannen (%)	Waarvan Vrouwen (%)	Kinderen (#78)	%
1) In openbare ruimte	96	22,7	83,3	14,6	0	0,0
2) In noodopvang	60	14,2	88,3	8,3	0	0,0
3) In opvang voor thuislozen	114	27,0	54,4	44,7	62	79,5
4) In instelling	7	1,7	57,1	42,9	0	0
5) In niet conventionele ruimte (garage, tent,...)	69	16,4	73,9	24,6	4	5,1
6) Bij familie / vrienden	61	14,5	65,6	32,8	7	9,0
+ Dreigende uithuiszetting	5	1,2	40,0	60,0	5	6,4

Huishouden

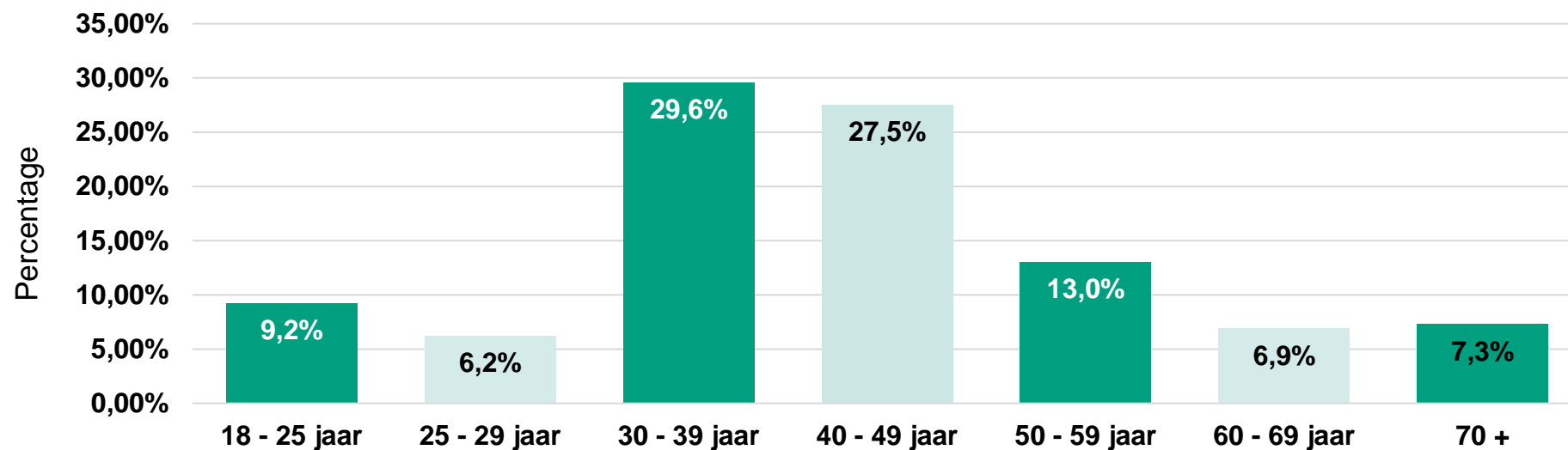

Kinderen delen niet noodzakelijk de woonsituatie van hun ouder(s)

Geslacht

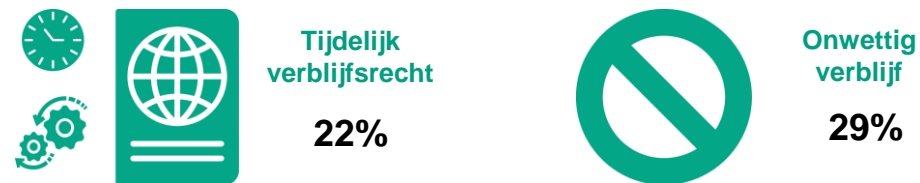
Leeftijd

Nationaliteit

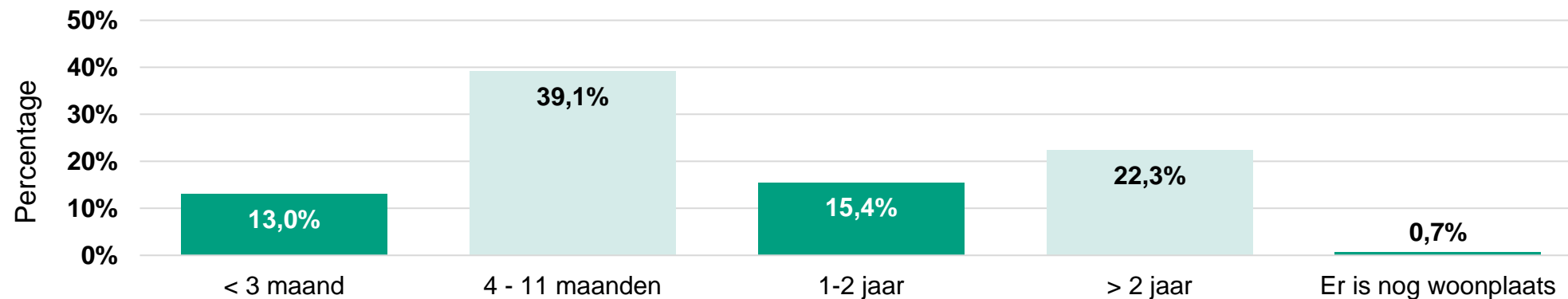

Bij niet-Belgen

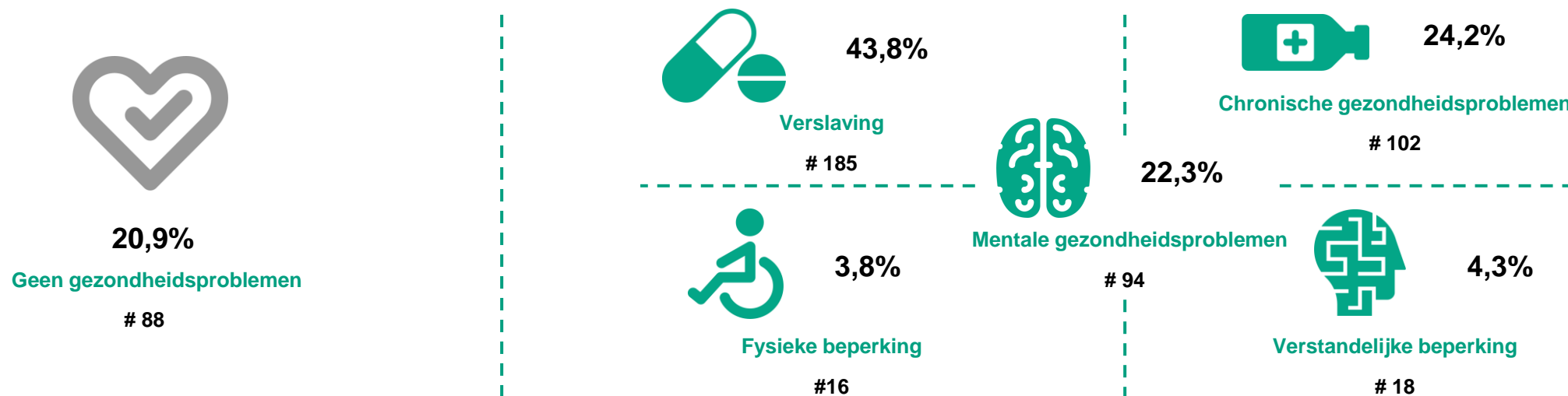

Duur dak- en thuisloosheid

Gezondheid (vermoeden van)

27,7%

117

Housing First
Doelgroep

Verleden in een instelling

Gehanteerde definitie:

> 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Inkomen

17,8%

Geen inkomen

2,4%

Inkomen uit werk

0,7%

Informeel inkomen

77,0%

Vervangingsinkomen
/ uitkering*

* Zonder dubbelstellingen

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

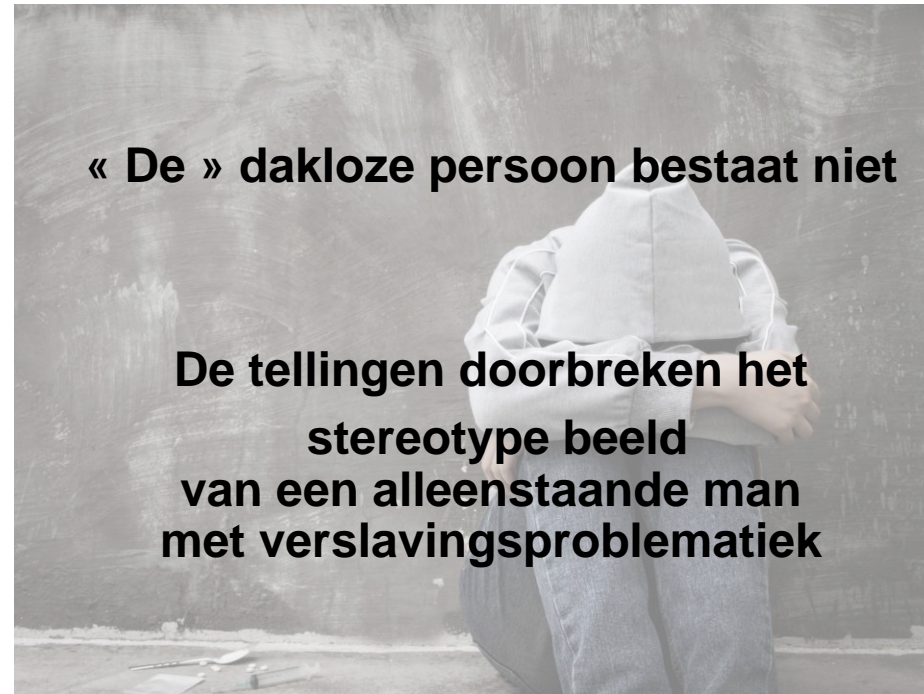
- Dak- en thuisloosheid : **gemeenschappelijke trends** in de steden, maar ook **lokale verschillen**
- Lokale verschillen kunnen deels verklaard worden door **de manier waarop de tellingen zijn uitgevoerd**

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Het aantal getelde personen is opvallend **hoger** dan verwacht, **de telling brengt een (veel) groter deel van de ijsberg in beeld**

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

“De problematiek van dak- en thuisloosheid is aanwezig op alle grondgebieden, ook die van kleinere steden. De zichtbare dak- en thuisloze personen die op straat leven zijn slechts het topje van de iceberg.”

*Jean-Michel Balon
Algemeen Directeur – OCMW
Aarlen*

Dak- en thuisloosheid is **geen louter grootstedelijk fenomeen.**

Ook in kleinere steden (bv Aarlen, Sint-Truiden, Lommel) bevinden mensen zich in situaties van dak- en thuisloosheid

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Woonsituaties

© Bruno Van herck

“ De telling onderlijnt de behoefte aan een multi-institutionele benadering van de problematiek en meer woongerichte oplossingen. ”

Arnaud JACQUINET
Relais Social
Coordinateur Général
Liège

- **Slapen in de openbare ruimte** is nog steeds een realiteit in België, zeker in de grootsteden.
- Best worden ook personen in niet-conventionele ruimtes (tent, garage, auto, ...) hierbij meegeteld.
- **ETHOS 1, 2, 3** is, ruw geschat, slechts een kwart tot eenderde van de totale populatie in Gent en Limburg. In Aarlen gaat het om ongeveer de helft van de getelde personen.
- **Tijdelijk bij familie en vrienden** is grootste groep binnen totale populatie in Gent en Limburg en bedraagt een ¼ van de getelde personen in Aarlen.
- Aanzienlijk aantal personen die **langer dan nodig in instelling verblijven** in Vlaanderen geteld.

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Profielkenmerken

“Verjonging, vervrouwelijking, meer gezinnen, meer personen met een migratieachtergrond”

‘Klassieke’ en ‘nieuwe’ vormen van dak- en thuisloosheid ”

- Dak- en thuisloosheid is ook realiteit voor direct én indirect betrokken **kinderen**
  - *Direct betrokken* : in zelfde leefsituatie als dak- en thuisloze ouder
  - *Indirect betrokken*: niet in dezelfde leefsituatie als ouder
- Dak- en thuisloosheid bij **jongvolwassenen**: ongeveer 20 à 25 % van totale populatie. Aanleiding is bij hen veel vaker een **conflict met ouders/familie**.
- **Vrouwen** zijn meer terug te vinden in ETHOS 3 en 6, mannen meer in ETHOS 1,2,5.
- Relatief groot aandeel van personen met een **migratie-achtergrond in de populatie**.
- Methode brengt de dakloze personen met **precair verblijfsstatuut** in beeld.

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Gezondheid (waargenomen)

- Slechts een **minderheid** van de personen zou **geen** onderliggend (waargenomen) **gezondheidsprobleem** hebben
- Voor 35-45 % van de getelde personen is er een vermoeden van een **verslaving** (m.u.v Gent – 25%)
- Ook het vermoeden van mentale gezondheidsproblemen valt op, dit varieert tussen de 20 %-40%. (m.u.v. Aarlen 12,8%)

Duur dak- en thuisloosheid

In alle steden bevindt 1 op de 3 getelde personen zich reeds langer dan 1 jaar in een situatie van dak- en thuisloosheid

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Housing First

- Doelgroep van 'Housing first' in alle lokaties berekend
- Op basis van **erg strikte afbakening**: Meer dan 2 jaar dak- of thuisloos en vermoeden van psychiatrische en/of verslavingsproblematiek
- **Effectief programma** voor specifiek deel van populatie

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Instellingsverleden

- In alle lokaties is er een belangrijke groep met een **instellingsverleden**
- **Psychiatrie** vormt overall de belangrijkste vorm van instellingsverleden, gevolgd door gevangenis en jeugdhulp

Inkomen / Adres

- Opvallend kleine fractie van personen heeft een **referentieadres** bij het OCMW, waardoor aantal personen met referentieadres onvoldoende valide indicator is om hele populatie te meten
- Een kwart heeft **geen enkel inkomen**

5. Lessons learned en next steps

Belangrijke basisvoorwaarden

De telling kan enkel tot een goed einde gebracht worden mits formele goedkeuring door **stad** en **OCMW**.

De **lokale coördinator** heeft een essentiële rol en bereidt de telling voor :

- Het inventariseren en contacteren van alle diensten
- Het motiveren van diensten om deel te nemen
- Het vormen van medewerkers van diensten om methode te gebruiken, met ondersteuning van onderzoekers
- Het maken van 'telafspraken' tussen diensten over wie welke personen telt
- Het voorbereiden van de focusgroepen

5. Lessons learned en next steps

Het belang van anonimiteit

Gegevens van telling moeten voldoende **geanonimiseerd** worden, zeker in kleinere steden om de mogelijkheid van identificatie uit te schakelen.

Samenwerking met een onderzoeksinstituting is noodzakelijk om **privacy van personen te garanderen**, om de lokale coördinatoren te **ondersteunen** en om de **betrokkenheid** van de organisaties te vergroten

5. Lessons learned en next steps

Succes factoren

Medewerking van **maatschappelijk werkers van OCMW** om de ETHOS 6 categorie 'tijdelijk bij vrienden/familie' in kaart te brengen, is noodzakelijk.

Het succes van de telling hangt af van '**densiteit**' van netwerk:

- Aanwezigheid van grote diversiteit aan diensten en bestaande samenwerkingen tussen diensten
- Samenwerking met nieuwe diensten die zich specifiek richten op personen met precair verblijfsstatuut

In grootsteden is een **avond- of ochtendstraattelling** een essentieel onderdeel van de telling:

- Om buitenslapers te tellen
- Om personen in kaart te brengen die met geen enkele dienst in contact zijn

5. Lessons learned en next steps

Bijkomende voordelen

“ De telling heeft ervoor gezorgd dat we de lokale samenleving en diensten hebben kunnen verenigen rond de problematiek van dak- en thuisloosheid. De diversiteit van de doelgroep werd aangetoond, en het verplicht ons na te denken over specifieke inclusie trajecten. ”

Gregor Stangherlin

*Chef de projet du Plan de cohésion sociale
Liège*

De telling ‘**zet in beweging**’: draagvlak voor een gemeenschappelijke aanpak van dak- en thuisloosheid groeit

De telling maakt een meer **geïntegreerde aanpak** mogelijk

Een **herhaling** van methode laat toe om ook trends binnen de populatie in beeld te brengen. We stellen een termijn van 2 tot maximaal 5 jaar om de telling te herhalen

De telling opent het debat over de **definitie van dak- en thuisloosheid**.

ETHOS Light is een praktisch en methodologisch instrument om de wettelijke definitie van dak- en thuisloosheid te operationaliseren.

5. Lessons learned en next steps

Optimalisatie

“*De telling zorgde in Leuven voor een groot draagvlak voor de opmaak van een actieplan. De resultaten van de telling maakten het mogelijk om het beleid gericht in te zetten op basis van specifieke doelgroepen en problematieken die werden blootgelegd.*”

*Anne Clé
Beleidsadviseur Welzijn en Zorg
Leuven*

Methode brengt **groter deel van de ijsberg** in beeld, maar gesprekken met lokale actoren leren dat methode nog **geoptimaliseerd** kan worden:

- Door meer in te zetten op het **motiveren van instellingen** (jeugdhulp, gevangenis, psychiatrie, voorzieningen voor personen met handicap).
- Door beter in te spelen op de vragen van **vrijwilligers** van laagdrempelige werkingen, aangezien de methode voor hen niet vanzelfsprekend is.
- **Rondtrekkende jongeren/volwassenen** zijn veel moeilijker te tellen, maar steden geven aan dat dit ook kwetsbare groep is.

Bijkomende aanpassingen aan de vragenlijst lijken nodig:

- Definitie van ‘huishouden’ verder op punt stellen.
- Verblijfsstatus is belangrijke variabele, maar is moeilijk te bevragen.
- Personen die langer moeten verblijven in instellingen.
- Definitie van ‘OCMW-begeleiding’ concretiseren.
- ‘Verblijf’ in de stad/regio verder op punt stellen.

Dank aan de Nationale Loterij en haar spelers, en aan onze vele schenkers voor hun engagement.

www.kbs-frb.be

www.goededoelen.be

Video: KBS in één minuut

Met dank aan alle betrokken steden en OCMW's voor hun medewerking.

Dank ook aan alle organisaties & personen die tijd vrijgemaakt hebben om mee te tellen en zo de situatie rond dak- en thuisloosheid in hun regio in kaart gebracht te hebben.

